

Bohusläns museum

RAPPORT 2018:05

Munkedals hamn

Arkeologisk utredning inför ny detaljplan
RAÄ Foss 155:1
Aspeskogen, Skree, Faleby, Hällan m. fl.
Foss socken, Munkedals kommun
Astrid Lennblad och Linnea Nordell

BOHUSLÄNS
MUSEUM

Bohusläns museum RAPPORT 2018:05

Munkedals hamn

Arkeologisk utredning inför ny detaljplan

RAÄ Foss 155:1

Aspekogen, Skree, Faleby, Hällan m. fl.

Foss socken, Munkedals kommun

Astrid Lennblad och Linnea Nordell

Bohusläns museum
Museigatan 1
Box 403
451 19 Uddevalla
tel 0522-65 65 00, fax 0522-126 73
www.bohuslansmuseum.se

ISSN 1650-3368

Författare Astrid Lennblad och Linnea Nordell

Grafisk form, layout och teknisk redigering Lisa K Larsson

Omslagsbild Foton tagna av Astrid Lennblad. Fotot på framsidan visar åkermarken där Foss 155:1 ligger, taget mot Ö. Fotot på baksidan visar del utredningsområdet från Munkedals hamn, taget från V.

Tryck Bording AB, Borås 2018

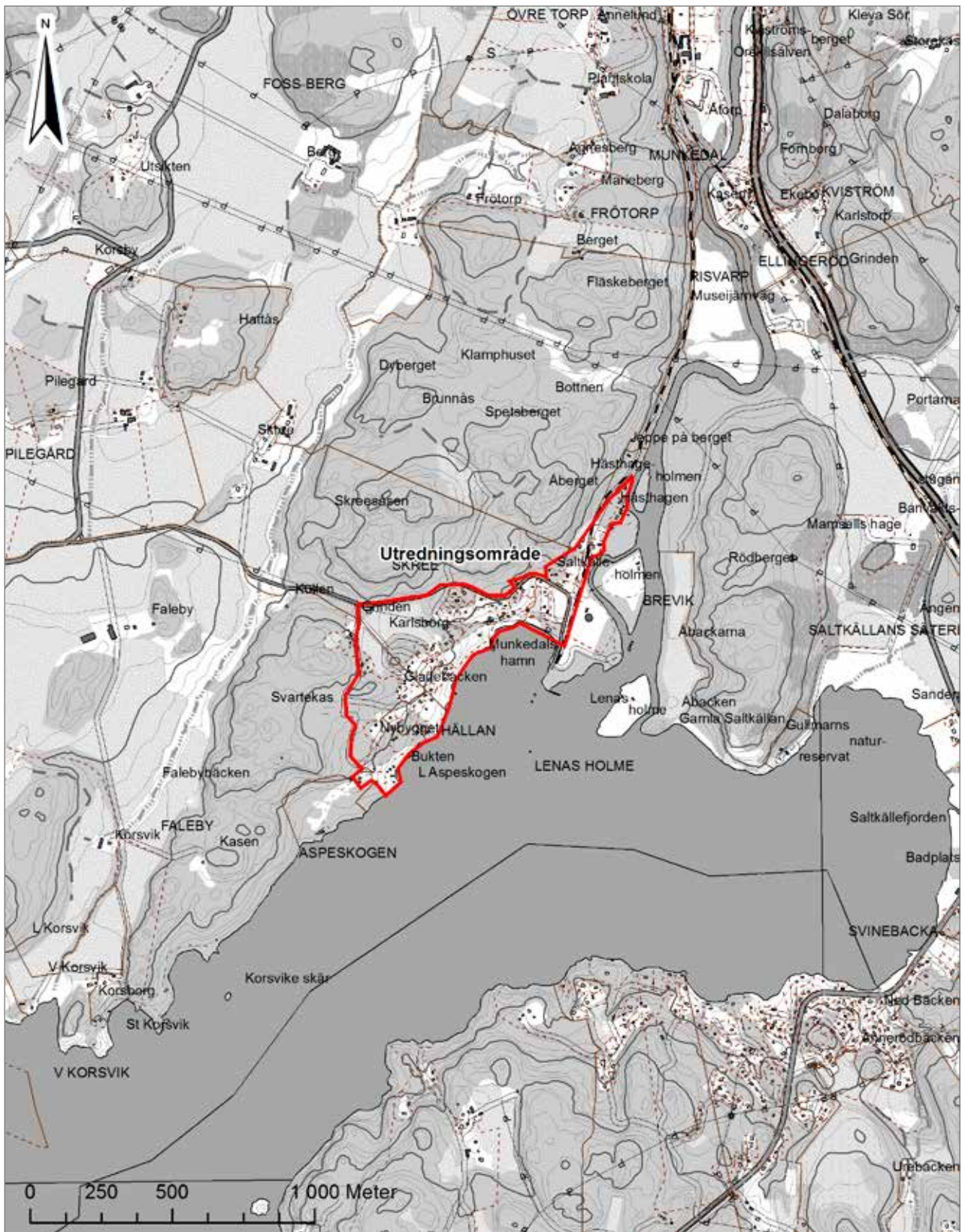
Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket medgivande 90.8012

Innehåll

Sammanfattning.....	6
Bakgrund.....	6
Landskaps- och fornlämningsbild.....	6
Fornlämningsmiljö.....	6
Historiskt källmaterial.....	6
<i>Skree marker</i>	6
<i>Faleby marker</i>	8
Syfte och frågeställningar.....	8
Metod och genomförande.....	8
Resultat utredning.....	8
Foss 155:1.....	11
BM2017:17.....	13
BM2017:18.....	15
BM2017:24.....	15
BM2017:25.....	16
BM2017:26.....	19
BM2017:27.....	19
BM2017:28.....	19
Resultat mot undersökningsplanen.....	20
Materialets vetenskapliga och pedagogiska potential.....	20
Slutsatser samt åtgärdsförslag.....	21
Referenser.....	23
Tekniska och administrativa uppgifter.....	24
Bilagor.....	25

Figur 1. Utsnitt ur Sverigekartan med platsen för utredningen markerad.

Figur 2. Utsnitt ur GSD-Fastighetskartan med platsen för utredningen markerad. © Lantmäteriet. Skala 1:20 000.

Sammanfattning

Bohusläns museum har utfört en arkeologisk utredning av området Munkedals hamn. Utredningen omfattade en mindre kart- och arkivstudie, okulär besiktning av området samt sökschakts- och provgrovsgrävning. Sex sedan tidigare okända fornlämningar påträffades och har interimistiskt benämnts: BM2017:17, BM2017:18, BM2017:24, BM2017:25, BM2017:26 och BM2017:28. Fastställande av antikvarisk status som fornlämning har konstaterats för Foss 155:1 samt en övrig kulturhistorisk lämning, BM2017:27, har påträffats. Lämningarna har rapporterats till FMIS.

Lämningarna Foss 155:1, BM2017:17, BM2017:18, BM2017:24 och BM2017:26 har tolkats som förhistoriska lämningar. Medan BM2017:25 och BM2017:28 har tolkats som lämningar från historisk tid. Inga av lämningarna har avgränsats geografiskt.

De registrerade lämningarna fick efter denna rapportens färdigställande skarpa FMIS-beteckningar, vilka återges nedan under stycket *Slutsatser och åtgärdsförslag*.

Bakgrund

Munkedals kommun avser att upprätta ny detaljplan för området Munkedals hamn. Området är delvis detaljplanlagt samt bebyggt sedan tidigare. Länsstyrelsen har bedömt, utifrån topografiskt läge och fornlämningsbild, att en arkeologisk utredning behövs för att ta reda på om någon sedan tidigare okänd fornlämning berörs av aktuellt arbetsföretag. Länsstyrelsen har även beslutat att utredningen skall fastslå antikvarisk status på lämningen RAÄ Foss 155:1, den enda sedan tidigare kända fornlämningen inom området.

Landskaps- och fornlämningsbild

Utredningsområdet ligger cirka 4,5 kilometer söder om Munkedals tätort. Områdets sydöstra del avgränsas av vatten och längs områdets västra och norra delar avgränsas området av vägar. I norr går väg 815 och i väst går enskild väg, ner mot Aspeskogen utanför utredningsområdet. Längs områdets nordvästra kant löper en smalspårsjärnväg.

En stor del av utredningsområdet, i öst och norr, är redan bebyggt (cirka 75 procent) med både sommarstugor och åretruntbostäder. Resten av området utgörs av åkermark, före detta åkermark, berg och skog. Totalt är utredningsområdet 321 570 m² stort och höjden över havet varierar mellan cirka 5 och 55 meter.

Fornlämningsmiljö

Inom utredningsområdet finns en sedan tidigare registrerad fornlämning, Foss 155:1. Denna är registrerad i FMIS som stenåldersboplats utifrån fyndmaterial som påträffats i ytan. Boplatserna finns upptagna i Göteborgsinventeringen under nr 133 i Foss. Utöver denna finns ytterligare en fyndplats upptagen i Göteborgsinventeringen, nr 134, men denna finns ej registrerad i FMIS. Fyndmaterialet från 134:an bestod enligt registerkortet av slagen flinta. Denna fyndplats bör ligga i anslutning till de husgrunder som påträffades under utredningen, BM2017:25.

I närområdet finns ett antal registrerade fornlämningar så som hamnanläggningar Foss 559 och 530, boplatser Foss 164:1 och 347:1, gravfält Foss 89:1, stensättningar Foss 90:1–5 och hållristningar Foss 348:1, 510 och 516.

Historiskt källmaterial

Enligt det historiska källmaterialet har utredningsområdet varit uppdelat mellan två stamfastigheter av en rågång. Den norra delen av området har historiskt sett legat på markerna som tillhört hemmanet Skree och den södra delen har tillhört hemmanet Faleby. Ortnamnet Skree finns belagt sedan 1399 och namnet är en form av fornvästnordiskans ord för skred (Drougge 2001:50). För ortnamnet Faleby finns två möjliga förklaringar. Antingen syftar det till ordet *fala* i betydelsen slätt eller så syftar till ett norsk dialektalt ord *ford* som avser sankmarker med en bäck som rinner igenom (Drougge 2001:13).

Skree marker

På Skree marker finns ortnamn som avser torp eller lägenheter. Det rör det sig om *Åbacken* som omnämns från och med 1741 (Karlsson 1996:215-219). Åbacken låg strax norr om viken vid Munkedals hamn. Enligt tidigare kartmaterial skall området kring Åbacken inte varit bebyggt. Dock finns enligt den geometriska kartan från 1721 en mindre täppa som benämns om ödeåkern vilket kan tyda på att det har funnits äldre bebyggelse på platsen innan Åbacken etablerades.

Norr om hamnen och Saltkälleholmen låg *Hästhagen*, som omnämns från 1808. *Alnevik*, som låg i den västra delen av utredningsområdet, finns omnämnt 1770 (Karlsson 1996:215-219).

Faleby marker

Faleby har inte karterats eller skiftats mellan olika brukare och därför saknas det historiska kartor över hemmanet förrän från slutet av 1800-talet. På kartorna över Skree från cirka 1721 finns dock viss information om markanvändningen även inom den södra delen av utredningsområdet. Strax söder om rågången mellan Faleby och Skree finns ett torpställe, *Grinden*, markerat ungefär vid platsen för Foss 155:1.

Under 1700-talets slut eller 1800-talets början skedde torp- och backstuguetableringar inom utredningsområdets sydöstra delar. *Aspeskogen* (beläget utanför undersökningsområdet i syd) finns omnämnt redan från 1738, medan *Hällan* finns belagt som backstuga från 1811 (Drougge 2001: 14–15, Karlsson 1996:51). På en karta från 1878 finns även *Bugten* (Bukten) med och på en karta från 1896 tillkommer namnen *Gladebacken*, *Nybygget* och *Lilla Aspeskogen*. Samtliga beskrivs som lägenheter med mycket småskalig odling som bedrevs på små avsatser och marktytor emellan bergspartier. De sydvästra delarna utredningsområdet beskrivs som bergig avrösningsjord.

Syfte och frågeställningar

Syftet med den arkeologiska utredningen av området Munkedals hamn är att alla förhistoriska- och historiska lämningar efter utredningens avslut skall vara kända samt bedömda avseende antikvarisk status. Resultaten av utredningen skall kunna ligga till grund för fortsatt planerings- och beslutsarbete för kommunens detaljplanering av området. Utredningen har inte som syfte att avgränsa eventuella lämningarna geografiskt.

Målgrupper för utredningen är i första hand Länsstyrelsen, kommun, exploatör samt undersökare.

Frågeställningarna inför utredningen:

- Hur ser lämningarna inom utredningsområdet ut?
- Vilken antikvarisk status har lämningen RAÄ Foss 155:1?
- Hur ser den historiska och förhistoriska markanvändningen ut i området?
- Finns boplatslämningar, gravar och/eller hällristningar inom de lägre belägna partierna?
- Förekommer det gravar på högre lägen?

- Finns hällristningar i området?
- Förekommer historisk markanvändning till hamnområdet?

Metod och genomförande

Inledningsvis avsågs att göra dels en kart- och arkivstudie, dels en okulär besiktning av utredningsområdet. Syftet med kart- och arkivstudien var att få en bild av den historiska markanvändningen inom området för att kunna planera undersökningen på ett bra sätt. Den okulära besiktningen syftade till att kunna göra ett bra urval av platser för grävande insatser samt söka efter gravar och hällristningar.

Grävningens arbetet planerades att göras framförallt med maskin, dock inte inom bebyggda områden eller tomter där vi inte fått ägarens tillstånd. Områden som ej var framkomliga med maskin avsågs att undersökas med provgropar.

All dokumentation skulle ske enligt sedvanlig arkeologisk praxis. Ett urval av anläggningar avsågs att undersökas närmare för att fastställa typ och karaktär. Påträffade fynd skulle bedömas, registreras och återdeponeras i fält. Särskilt angelägna fynd kunde komma att omhändertas.

Hällristningsinventering avsågs att utföras eftersom det i det omkringliggande området finns flera hällristningslokaler. Detta skulle utföras av konsult: Stiftelsen för dokumentation av Bohusläns hällristningar.

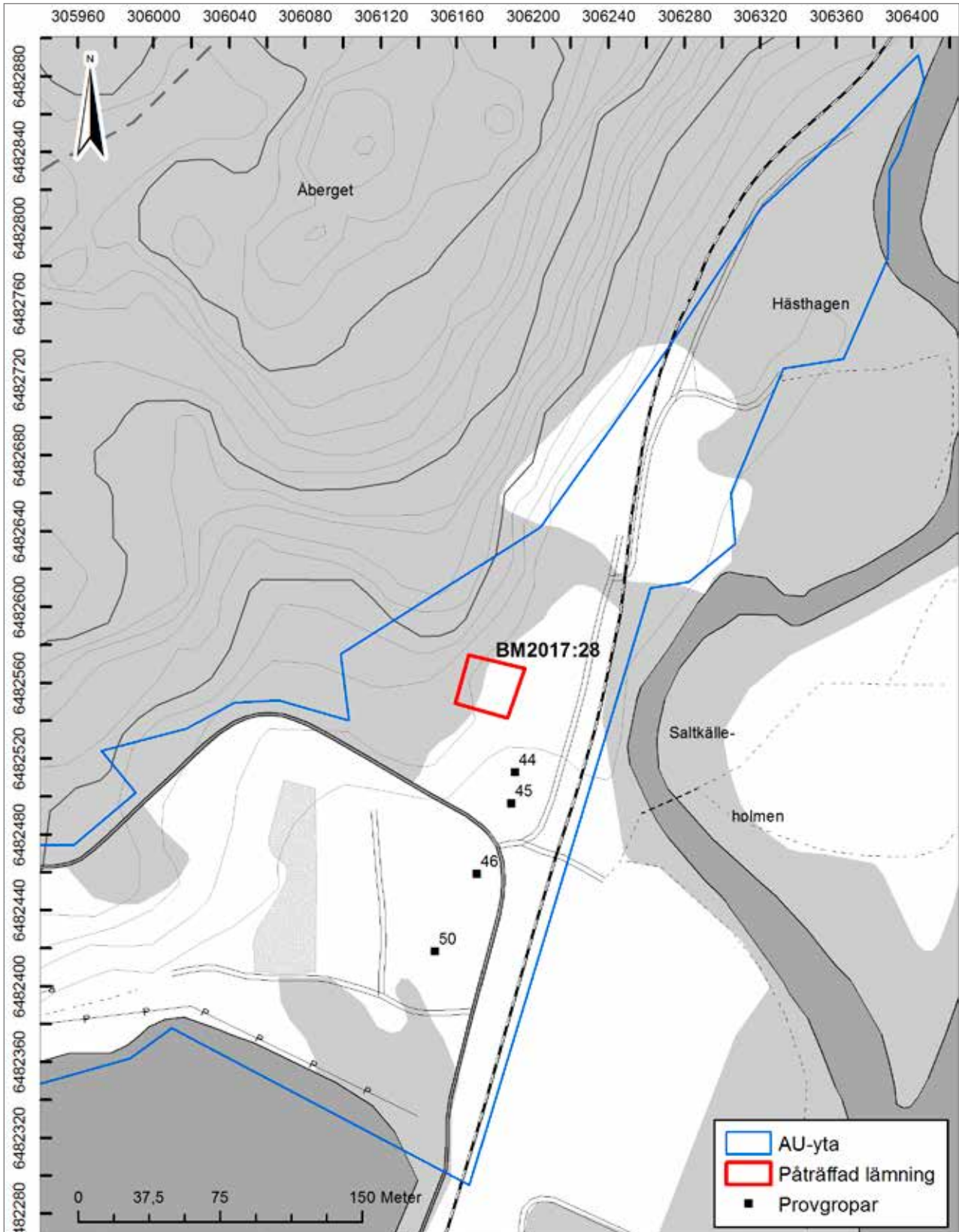
Utredningen genomfördes enligt ovan redovisad plan. Inga fynd omhändertogs.

Resultat utredning

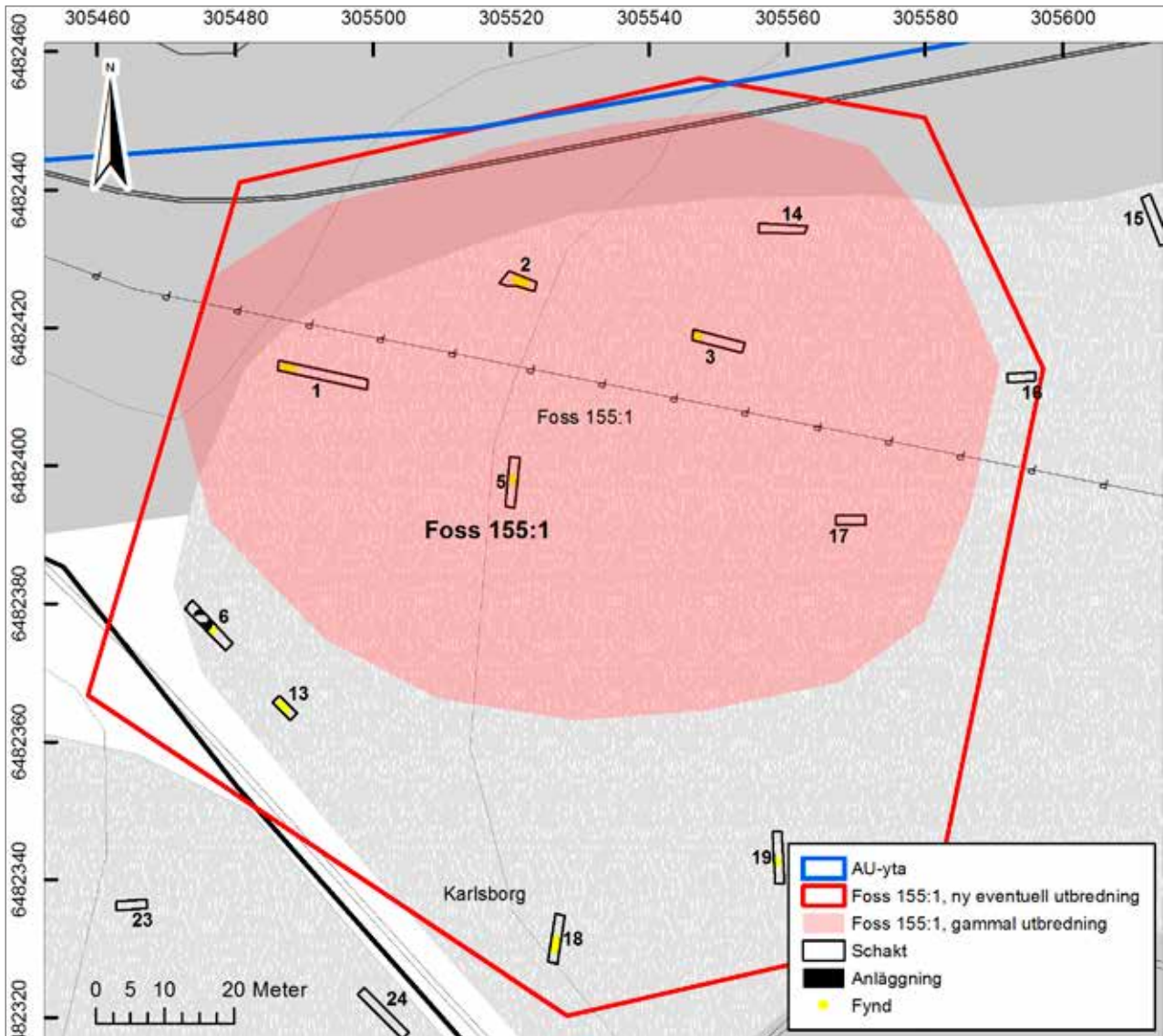
Under utredningen grävdes totalt 32 schakt (figur 4 och bilaga 1) som kompletterades av 16 provgropar (figur 4 och 5 och bilaga 2) som grävdes för hand på de ytor som ej var framkomliga för maskin. Utredningen resulterade i sex stycken nyupptäckta fornlämningar, en övrig kulturhistorisk lämning samt en antikvarisk bedömning av en tidigare registrerad fornlämning, Foss 155:1. Nedan genomgås de påträffade lämningarna tillsammans med en tolkning av desamma. För utförligare uppgifter och schakt, provgropar, anläggningar och husgrunder hänvisas till bilaga 1, 2, 3 och 4.

En tomtägare gav inte sitt tillstånd för arkeologisk utredning, se gulmarkeringen på figur 4 (tomten är relativt

Figur 5. Plankarta över norra delen utredningsområdet med markerade provgropar och påträffade lämningar. Skala 1:2 500.

Figur 6. Plankarta över Foss 155 med markerade schakt, anläggningar och fynd. Markerat är lämningens gamla registrerade utbredning i FMIS samt den föreslagna nya utbredningen. Skala 1:1 000

nyligen avstyckad och ännu inte bebyggd), varför denna tomt ej är utredd, vilket Länsstyrelsen är informerad om. Noterbart är att på tomten finns ett mycket fint boplatsläge.

Foss 155:1

I utredningen ingick att fastställa antikvarisk status för fornlämning Foss 155:1. Denna fornlämning har sedan tidigare registrerats i FMIS som stenåldersboplats utifrån föremål som påträffats. Föremålen består av en flintdolk, en pilspets i flinta, en flintborr och en skära.

Vid utredningen grävdes sex schakt inom utbredningen för fornlämningen. I fyra av schakten, nr 1, 2, 3 och 5, påträffades bearbetad flinta och kvarts men inga anläggningar. Ytterligare fem schakt drogs strax utanför fornlämningen i sydväst, syd och öst. I schaktet i sydväst, nr 6, påträffades ett antal anläggningar så som stolphål och ev. hyddbotten. I de tre schakten i sydväst och söder om fornlämningen, nr 13, 18 och 19, påträffades bearbetad flinta och kvarts.

Antikvarisk status som fornlämning kvarstår och denna är tolkad som boplats. Dock föreslås boplatsens utbredning utvidgas.

Figur 7. Bilden visar schaktet med anläggningarna, strax söder om Foss 155:1s registrerade utbredning, taget mot SÖ.
Foto Astrid Lennblad, Bohusläns museum.

Figur 8. Hällristningen BM2017:17 efter ikrutning. Foto mot SÖ, Andreas Toreld, Stiftelsen för dokumentation av Bohusläns hällristningar.

BM2017:17

Hällristning bestående av en skålgrop, 4 centimeter diameter och 0,5 centimeter djup, belägen på plan hållavsats

av vittrad gnejs. Hällristningen är placerad 0,3 meter nordöst om en 2 meter hög bergskant på större impediment, cirka 15 meter sydöst om grusväg.

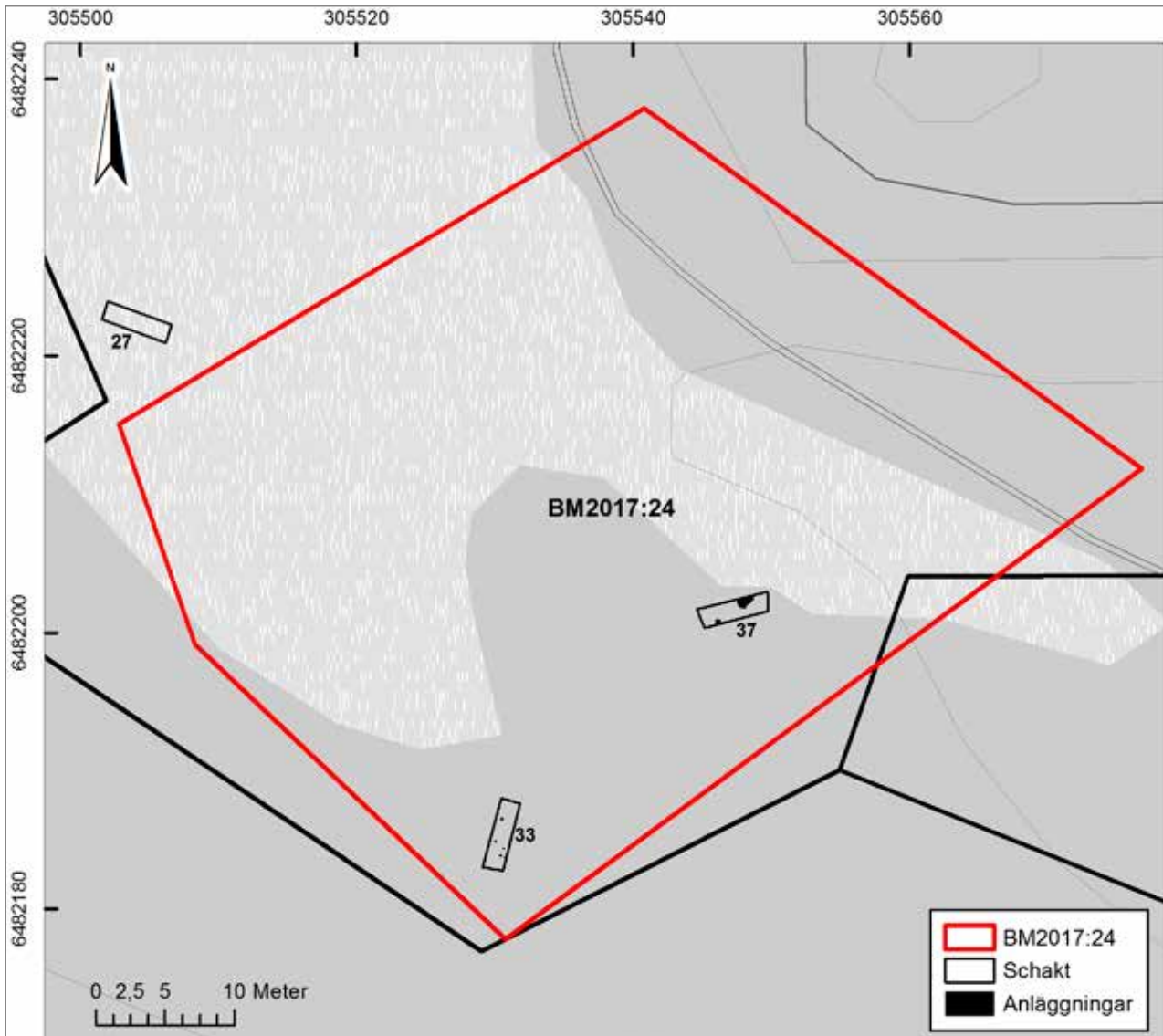

Figur 9. Hällristningen BM2017:18 efter ikringning. Foto i plan. Foto Andreas Toreld, Stiftelsen för dokumentation av Bohusläns hällristningar.

Figur 10. Bilden visar de tre södra stolphålen på BM2017:24, varav det översta till höger i bild snittades, taget mot S. Foto Astrid Lennblad, Bohusläns museum.

Figur 11. Plankarta över nyfynd BM2017:24 med markerade schakt och anläggningar. Skala 1:500

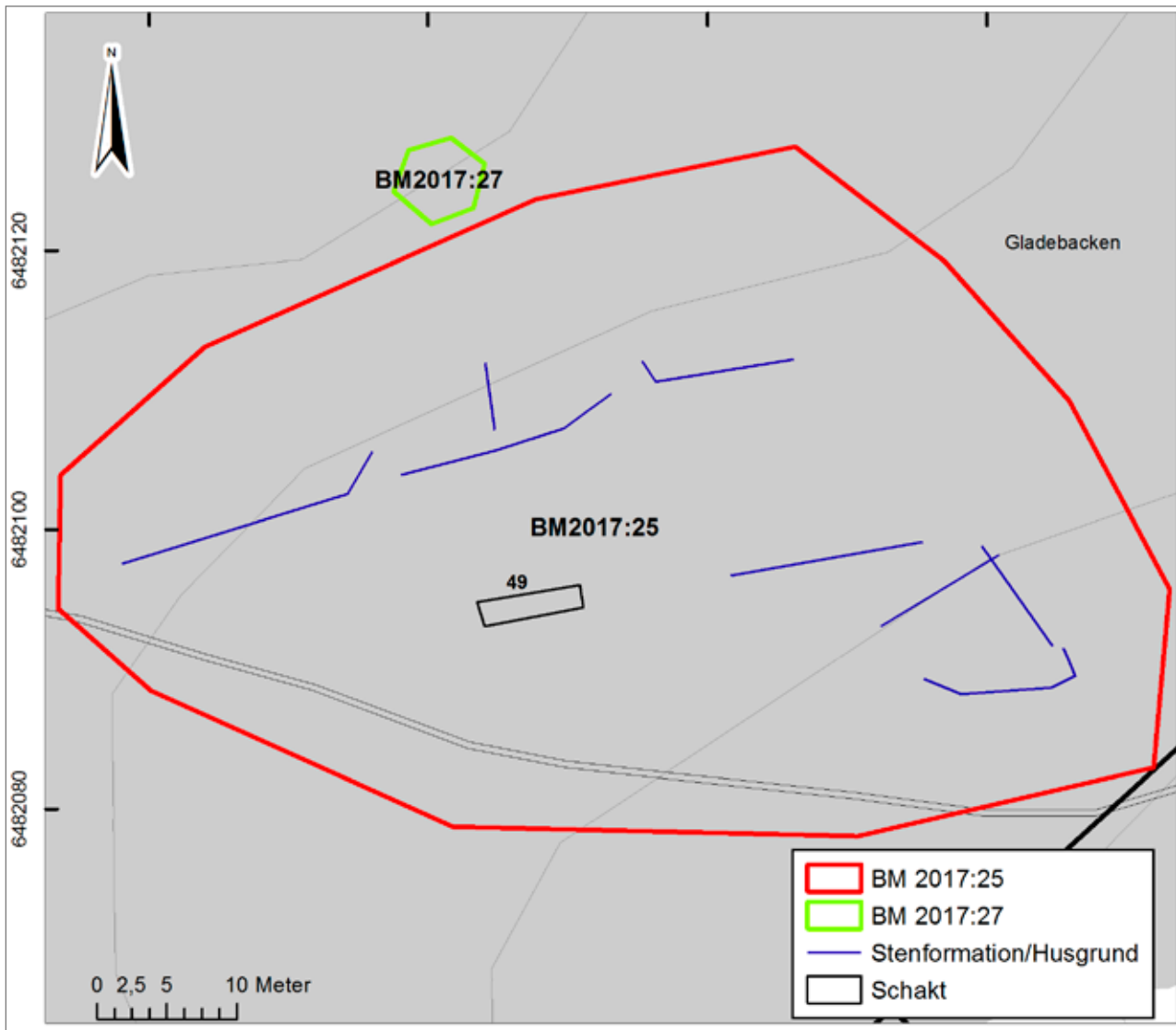
BM2017:18

Hällristning, 0,27 × 0,04 meter (NV-sö), bestående av två skålgropar, 3,5–4,5 centimeter i diameter och 0,3–0,7 centimeter djupa, belägen på plan hållavsats av vittad gnejs. Hällristningen är placerad 0,3 meter nordöst om en 1 meter hög bergskant på större impediment, 4,4 meter sydöst om nyfunna hållristningen BM2017:17 och cirka 15 meter nordväst om åkerkant.

Fler skålgropar kan ha funnits men enbart dessa två kunde bedömas säkert på grund av att hållen var vittad.

BM2017:24

Boplats. I sydvästra hörnet av igenvuxen åkermark grävdes två schakt, nr 33 och 37, som innehöll sammanlagt åtta anläggningar, stolphål och eventuella härdar. I sydväst-sydöst samt nordöst är området skyddat av berg, mot öst finns en smal öppning med utsikt ner mot vattent där det idag går en väg. Ett tredje schakt, nr 27, grävdes längre mot nordväst men detta var helt tomt vilket kan ge en indikation på hur stor boplatsen bör vara. Boplatsen är dock inte avgränsad.

Figur 12. Plankarta över nyfynd BM2017:25, även BM2017:27 syns, med markerade husgrunder och schakt. Skala 1:500.

BM2017:25

Husgrunder. Längs en bergsplatå i öst–västlig riktning påträffades en rad husgrundslänkande formationer som totalt mäter omkring 50×7 meter. Längan är indelade i flera mindre rum alternativt att det rör sig om flera mindre husgrunder på rad. Husgrunderna är uppbyggda med naturligt rundade stenar i flera skikt, och berget utgör den bakre långsidan av huset/husen. Vissa av rummen/husen har vad som ser ut som dörröppningar medan andra delar av längan har blivit kraftigt demonterade. Något öster om husgrunderna ligger en modernare jordkällare som såg ut att vara delvis byggd av stenarna från dessa grunder.

En ytterligare husgrund ligger omkring 20 meter sydöst om huslängan. Denna grund mäter omkring 10×9

meter. Husets västra och södra grund utgörs av lagda stenar medan den norra sidan utgörs av en naturlig bergskant.

Omkring 10 meter söder om husgrundslängan drogs ett 7,5 meter långt schakt som var helt fyndtomt.

I det historiska arkivmaterialet omnämns att det i detta område etableras en rad torp och backstugor under senare delen av 1700-talet och under 1800-talet. Till dessa torp och backstugor tillhör småskaliga odlingar som bedrevs på små avsatser och markytor mellan bergspartier. 25 meter norr om den långa husgrundslängan finns en långsmal bergsplatå i öst–västlig riktning som mycket väl skulle kunna passa för småskaligt jordbruk. På denna mark grävdes fyra provgropar som dock var helt fyndtomma.

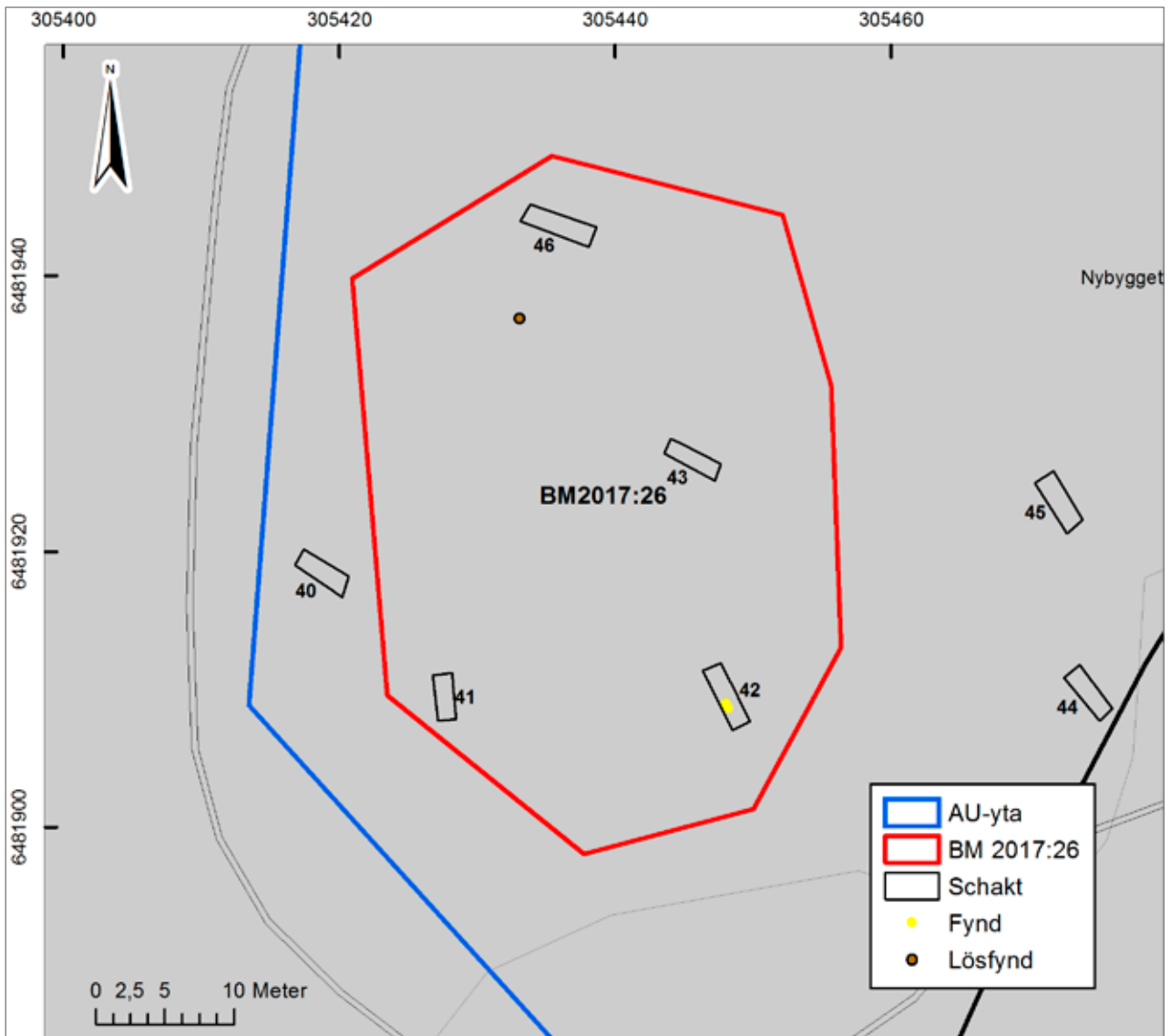
Figur 13. Del av den långa husgrundslängan på BM2017:25, mot N. Foto Astrid Lennblad, Bohusläns museum.

Figur 14. Fotot visar en eventuell rumsavdelning i den långa husgrundslängan på BM2017:25, mot N. Foto Astrid Lennblad, Bohusläns museum.

Figur 15. Den sydöstra husgrunden på BM2017:25, mot SV. Foto Astrid Lennblad, Bohusläns museum.

Figur 16. Plankarta över nyfynd BM2017:26 med markerade schakt och fynd. Skala 1:500.

BM2017:26

Boplats. I utredningsområdet södra ände finns en skogsklädd platå omkring 30 meter över havet. I ett av schakten, nr 42, framkom en koncentration av framförallt flinta men även kvarts, övrig bergart samt bränd lera. Fynden låg koncentrerade mot en mindre bergsknalle. I en rotvälta strax norr om det fyndbärande schaktet påträffades en knacksten. Området var svårundersökt på grund av tät vegetation vilket innebar att schakten fick läggas där maskinen kunde komma fram, vilket inte alltid var det bästa ställena ur arkeologisk synvinkel, samt att området var mycket vattensjukt.

BM2017:27

Röjningsröse. En stenpackning, $2 \times 1,5$ meter stor bestående av naturligt rundade stenar $0,2-0,3$ meter stora. Tolkningen är dock mycket oklar då röset är delvis övertorvat. Stenpackningen ligger i branten mellan två bergsplatåer strax ovanför de nyupptäckta husgrunderna, BM2017:25. Se figur 12 för plankarta.

BM2017:28

Två, eventuellt tre husgrunder. De två konstaterade mäter $5,5 \times 4$ meter och 4×2 meter. Den tredje eventuella

Figur 17. Fotot visar skogspartiet där boplatzen BM2017:26 påträffades, mot SÖ. Foto Astrid Lennblad, Bohusläns museum.

husgrunden mäter 4 × 2 meter, men på grund av kraftig övertorvning och sly gick det inte att avgöra huruvida detta är en husgrund eller om det enbart är en ansamling med sten.

Enligt arkivmaterialet benämndes detta område under 1700-talet som »ödeåkern« vilket kan indikera att det funnits bebyggelse eller i alla fall åkermark här tidigare. Under 1700-talet skall det inte funnits någon bebyggelse i detta område som varit i bruk.

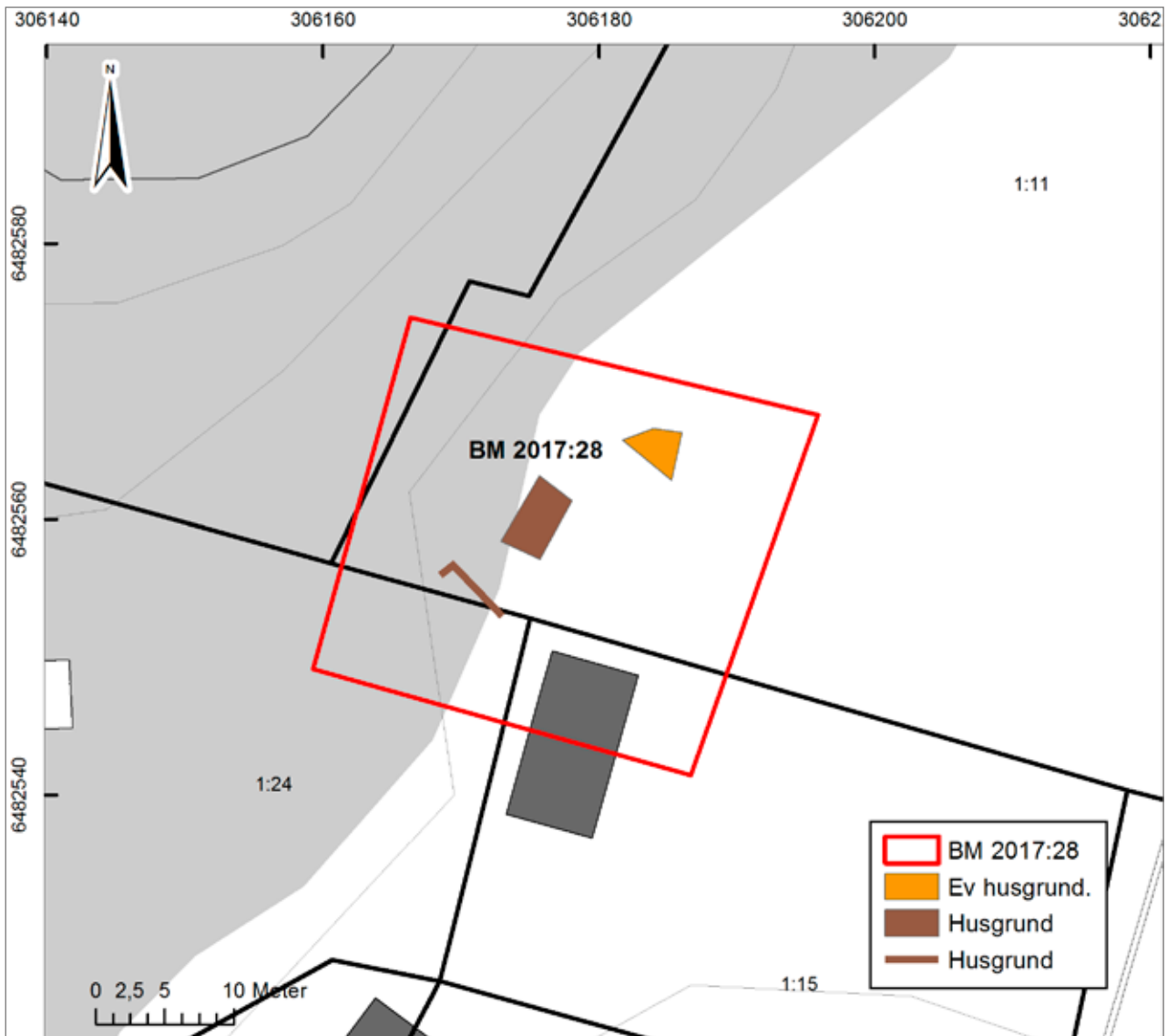
Resultat mot undersökningsplanen

Med hänvisning till vad som står under ovanstående rubriker *Syfte och frågeställningar*, *Metod och genomförande* samt *Resultat* får målsättningen med utredningen anses vara uppfylld med ett undantag. En tomtägare gav inte sin tillåtelse för den arkeologiska utredningen på hans tomt. Denna tomt är relativt nyavstyckad och ännu inte

bebyggd. På tomten finns ett lämpligt boplatsläge och tomten ligger nära i synnerhet BM2017:24 men även Foss 155:1, varför möjligheten att påträffa lämningar här bedöms som hög.

Materialets vetenskapliga och pedagogiska potential

De förhistoriska lämningarna som påträffats i området, Foss 155:1, BM2017:24 och BM2017:26 tillsammans med de två hållristningslokalerna BM2017:17 och BM2017:18 kan genom fortsatta undersökningar ge information kring hur området brukats under förhistorien. De kan ge inblickar angående levnadsförhållanden i området och vid närmare datering av de olika lokalerna visa på under vilka tider människor har rört sig i området. Det pedagogiska värdet måste anses relativt lågt för de förhistoriska lämningarna, med ett visst undantag för de

Figur 18. Plankarta över nyfynd BM2017:28 med markerade husgrunder. Skala 1:500.

två hållristningslokalerna som i alla fall är synliga ovan jord. De två historiska lämningarna BM2017:25 och BM2017:28 kan vid fortsatt undersökning ge information kring levnadsförhållandena för torpare/backstugusittare under förindustriell tid i området. De kan ha ett visst pedagogiskt värde ifall de rensas från skräp och synliggörs på ett mer tillfredställande sätt. För att uppnå ett pedagogiskt värde för dessa två bör de även dateras närmare för att kunna knytas till sin rätta historiska kontext.

Slutsatser samt åtgärdsförslag

Under den arkeologiska utredningen har sex tidigare okända fornlämningar påträffats, BM2017:17, BM2017:18, BM2017:24, BM2017:25, BM2017:26 och BM2017:28.

Fastställande av antikvarisk status som fornlämning har konstaterats för Foss 155:1 samt en övrig kulturhistorisk lämning, BM2017:27, har påträffats. Lämningarna har rapporterats till FMIS.

Generellt bör fornlämningar undantas exploatering. Om fornlämningens utbredning eller fornlämningsområde (skyddsområde) förväntas beröras av byggnation behövs tillstånd enligt Kulturmiljölagen (KML). Det bör beaktas att ingen av lämningarna är avgränsade geografiskt. Tillstånd söks av Länsstyrelsen, som också beslutar om eventuella arkeologiska åtgärder. Övriga kulturhistoriska lämningar omfattas inte av formellt lagskydd. En sammanställning av administrativa data för lämningarna finns i tabell 1 nedan.

Objekt nr.	FMIS-identitet	Fastighet	Lämningstyp	Markslag	Antikvarisk bedömning
Foss 155:1	Foss 155:1	Faleby 1:7	Boplats	Åkermark	Fornlämning
BM2017:17	Foss 594	Faleby 1:7	Hällristning	Impediment	Fornlämning
BM2017:18	Foss 595	Faleby 1:7	Hällristning	Impediment	Fornlämning
BM2017:24	Foss 591	Faleby 3:1	Boplats	Igenväxt åkermark	Fornlämning
BM2017:25	Foss 592	Faleby 1:1	Boplats	Bergsplatå	Fornlämning
BM2017:26	Foss 593	Faleby 1:1	Boplats	Skogsmark	Fornlämning
BM2017:27	Foss 596	Faleby 1:1	Röjningsröse	Bergsavsats	Övrig kulturhistorisk lämning
BM2017:28	Foss 597	Skree 1:18	Boplats	Skogsmark	Fornlämning

Tabell 1. Objekttabell Foss 155:1, BM2017:17-18, BM2017:24-28 med referens till de skarpa FMIS-identiteter lämningarna erhållit i fornminnesregistret.

Referenser

Litteratur

Drougge, G. 2001. *Ortnamnen i Göteborgs och Bohus län (OGB). XV. Ortnamnen i Tunge härad*. Språk- och folkminnesinstitutet; Dialekt-, ortnamns- och folkminnesarkivet i Göteborg. Lund.

Karlsson, H. 1996. *Familjer i Foss socken från 1600-talet t.o.m. 1833*. Munkedal.

Historiska kartor

Rikets allmänna kartverks arkiv:

J131-63 SO Munkedal. Ekonomisk karta, 1937.

J133-8B7b Närestad. Ekonomisk karta, 1976.

Lantmäteristyrelsens arkiv:

N23-53:1. Skree. Geometrisk avmätning över lastageplats, odaterad (men troligen 1720-tal).

N23-53:2. Skree. Geometrisk avmätning, 1721.

N23-53:3. Skree. Enskifte på utmark och utägor, 1822.

Lantmäterimyndigheternas arkiv:

14-FOS-177. Skree. Övrig karta, avsöndring till Munkedals aktiebolag, 1874.

14-FOS-184. Faleby. Mätning, 1878.

14-FOS-200. Faleby. Övrig karta, 1896.

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsen dnr:	431-20426-2017
Bohusläns museum dnr:	17/0319
Bohusläns museum pnr:	17035
Fornlämningsnr:	Foss 155:1; Foss 594 (BM2017:17); Foss 595 (BM2017:18); Foss 591 (BM2017:24); Foss 592 (BM2017:25); Foss 593 (BM2017:26); Foss 596 (BM2017:27); Foss 597 (BM2017:28)
Län:	Västra Götalands län
Kommun:	Munkedal
Socken:	Foss
Fastighet:	Aspeskogen, Skree, Faleby, Hällan m.fl.
Ek. karta:	8b 7b/8171
Läge:	X 6 482 350, Y 305 578
Meter över havet:	25-50 m ö.h.
Koordinatsystem:	Sweref 99 TM
Höjdsystem:	RH2000
Uppdragsgivare:	JM-Byggkonsult
Ansvarig institution:	Bohusläns museum
Projektledare:	Astrid Lennblad
Projektgrupp:	Astrid Lennblad, Johan Peterson, Linnea Nordell
Konsulter:	Stiftelsen för dokumentation av Bohusläns hällristningar, Stene entreprenad
Fältarbetstid:	2017-10-18-2017-10-27
Arkeologtimmar:	96
Undersökt yta:	321 570 m ² (AU-område)
Arkiv:	Bohusläns museums arkiv
Fynd:	Inga fynd omhändertogs

Bilagor

Bilaga 1. Schakt

Bilaga 2. Provgropar

Bilaga 3. Anläggningar

Bilaga 4. Husgrunder

Bilaga 5. Hällristningsinventering

Bilaga 1. Schakt

ID	Längd (m)	Bredd (m)	Undersökningsmetod	Fyndinsamlingsmetod	Djup (m)	Beskrivning & Tolkning	Övrig dokumentation
1	12	1,5	Maskin	Handplock	0,40	6 st kvarts, 4 st avslag flinta, 4 st övrigt slagen flinta.	0-0,06 grästörv; 0,06-0,3 matjord; 0,3- ljusbrun el gul siltig sand med grus och sten
2	5	1,5	Maskin	Handplock	0,40	1 st kvarts, 1 st del av flintkärna, 1 st knacksten	0-0,06 grästörv; 0,06-0,35 matjord; 0,35 gulbrun siltig sand
3	6,5	1,5	Maskin	Handplock	0,33	1 st flintmodul (tveksamt bearbetad)	0-0,07 grästörv; 0,07-0,28 matjord; 0,28- ljusgul lera
5	7	1,5	Maskin	Handplock	0,35	Inga fynd	0-0,06 grästörv; 0,06-0,33 matjord; 0,33- gulaktig lera.
6	8,5	1,5	Maskin	Handplock	0,55	10 st avslag flinta, 3 st övrigt slagen flinta	0-0,07 grästörv; 0,07-0,38 matjord; 0,38- vit sand
13	3,5	1,5	Maskin	Handplock	0,40	1 bit bränd lera, 1 st övrigt slagen flinta	0-0,07 grästörv; 0,07-0,31; 0,31- orangegrå silt
14	8	1,5	Maskin	Handplock	0,30	Moderna plogspår i leran. Inga fynd.	0-0,07 grästörv; 0,07-0,3 matjord; 0,3- gulaktig lera.
15	7	1,5	Maskin	Handplock	0,35	Inga fynd.	0-0,07 grästörv; 0,07-0,35 matjord; 0,35- gulaktig lera.
16	4	1,5	Maskin	Handplock	0,25	Inga fynd.	0-0,07 grästörv; 0,07-0,25 matjord; 0,25- gulaktig lera.
17	4	1,5	Maskin	Handplock	0,30	Inga fynd.	0-0,07 grästörv; 0,07-0,3 matjord; 0,3- gulaktig lera.
18	7	1,5	Maskin	Handplock	0,35	1 st kvarts och 1 st flintavslag.	0-0,07 grästörv; 0,07-0,35 matjord; 0,35- gulaktig lera
19	8	1,5	Maskin	Handplock	0,32	1 ytterst tveksam glättsten.	0-0,07 grästörv; 0,07-0,3 matjord; 0,3- gulaktig lera.
20	6	1,5	Maskin	Handplock	0,35	1 st flintavslag	0-0,07 grästörv; 0,07-0,35 matjord; 0,35- gulaktig lera
21	4	1,5	Maskin	Handplock	0,35	Inga fynd	0-0,07 grästörv; 0,07-0,35 matjord; 0,35- gulaktig lera
22	5	1,5	Maskin	Handplock	0,30	Inga fynd	0-0,07 grästörv; 0,07-0,25 matjord; 0,25- ljusgrå lera
23	4	1,5	Maskin	Handplock	0,25	Inga fynd	0-0,07 grästörv; 0,07-0,2 matjord; 0,2- gulaktig med orangebruna inslag siltig lera
24	9	1,5	Maskin	Handplock	0,37	Inga fynd	0-0,07 grästörv; 0,07-0,35 matjord; 0,35- gul lera
25	5	1,5	Maskin	Handplock	0,23	Inga fynd	0-0,07 grästörv; 0,07-0,23 matjord; 0,23- gulaktig lera
26	5	1,5	Maskin	Handplock	0,25	Inga fynd	0-0,07 grästörv; 0,07-0,25 matjord; 0,25- gulaktig lera
27	5	1,5	Maskin	Handplock	0,35	Inga fynd	0-0,07 grästörv; 0,07-0,35 matjord; 0,35- grågul lera
33	5	1,5	Maskin	Handplock	0,30	5 st anläggningar i schaktet. Inga fynd.	0-0,07 grästörv; 0,07-0,3 matjord; 0,3- gulaktig lera.

ID	Längd (m)	Bredd (m)	Undersökningsmetod	Fyndinsamlingsmetod	Djup (m)	Beskrivning & Tolkning	Övrig dokumentation
37	5	1,5	Maskin	Handplock	0,50	Inga fynd	0-0,07 grästörv; 0,07-0,38 matjord, 0,38-gulbrun lera
40	4	1,5	Maskin	Handplock	0,42	Inga fynd	0-0,07 förna; 0,07-0,3; 0,3- ljus gulgrå silt
41	3,5	1,5	Maskin	Handplock	0,32	Inga fynd	0-0,07 förna; 0,07-0,28 gulbrun sand; 0,28-gulbrun silt
42	5	1,5	Maskin	Handplock	0,25	9 st flintavslag, 4 st övrigt slagen flinta, 2 st kvarts. Det var i de översta cm av lagret med grusblandad sand som fynden påträffades.	0-0,07 förna; 0,07-0,21 grå sand; 0,21- grusblandad sand. I schaktets södra ände dök en mörkfärgning upp, rotbrand? hårdbotten? mörkfärgning dök upp direkt under förnan.
43	4	1,5	Maskin	Handplock	0,00	Inga fynd	0-0,15 förna; 0,15-0,35 grå sandig silt; 0,35- gulgrå ler
44	4	1,5	Maskin	Handplock	0,00	Inga fynd	0-0,07 förna; 0,07-0,35 gulbrun sand; 0,35- grus- och stenblandad sand
45	4	1,5	Maskin	Handplock	0,00	Inga fynd	0-0,07 förna; 0,07-0,26 mörkbrun sand; 0,26- grågul grövre sand
46	5	1,5	Maskin	Handplock	0,35	Inga fynd	0-0,09 förna; 0,09-0,29 brun sand ; 0,29- grågul lera
47	4	1,5	Maskin	Handplock	0,35	Inga fynd	0-0,06 förna; 0,06-0,35 brun smågrusig sand; 0,35- ljusbrun siltig sand
48	3	1,5	Maskin	Handplock	0,55	1 avslag flinta	0-0,08 förna; 0,08-0,33 brun sand; 0,33-0,5 siltig sand; 0,5- gulgrå lera
49	7	1,5	Maskin	Handplock	0,30	Inga fynd	0-0,07 förna; 0,07-0,25 brun sand; 0,25- gulaktig sandig silt

Bilaga 2. Provgropar

ID	Undersöknings- metod	Fyndinsamlings- metod	Längd (m)	Bredd (m)	Djup/ Tjocklek (m)	Beskrivning & tolkning	Beskrivning & tolkning
27	Hacka	Handplock	0,50	0,50	0,50	2 st små kvartssplitter	0-0,05 förna; 0,05-0,25 brun sand; 0,25- ljus brun, något gulaktig, siltig sand.
28	Skärslöv	Handplock	0,50	0,50	0,47	Viss liten förekomst av kvartssplitter, naturligt? inga fynd	0-0,04 förna; 0,04-0,4 matjord; 0,4-0,47; grus; 0,47- berg
29	Hacka	Handplock	0,50	0,50	0,40	1 st kvarts.	0-0,05 förna; 0,05-0,29 något ljus brun sand; 0,29- brun, något rödaktig, grusig sand.
30	Hacka	Handplock	0,50	0,50	0,45	2 st bearbetade (?) flintavslag	0-0,03 humus; 0,03-0,26 brun matjord; 0,26-0,43 rödbrun sand med inslag av silt; 0,43- grus och sten
31	Hacka	Handplock	0,50	0,50	0,48	3 st kvartsbitar	0-0,05; 0,05-0,32 brun sand; 0,32-0,41 brun, något rödbrun, grusig sand; 0,41- brun, något rödbrun, siltig sand.
32	Hacka	Handplock	0,50	0,50	0,39	enstaka kvartssplitter, en modern spik, ett snäckskal	0-0,03 förna; 0,03-0,4 ljusbrun fin sand; 0,4- rödaktig något siltig sand
34	Hacka	Handplock	0,50	0,50	0,23	Inga fynd	0-0,07 förna; 0,07- gul kompakt silt
35	Hacka	Handplock	0,50	0,50	0,60	Inga fynd	0-0,06 förna; 0,06-0,13 brun sand (urlakningsskikt); 0,13-0,23 ljus brun siltig sand; 0,23-0,32 rödbrun smågrusig sand; 0,32-0,45 grå smågrusig sand; 0,45- grå sandig silt.
36	Hacka	Handplock	0,50	0,50	0,25	Inga fynd	0-0,07 förna; 0,07-0,1 urlakad matjord; 0,1- gulbrun silt
37	Hacka	Handplock	0,50	0,50	0,35	Inga fynd	0-0,06 förna; 0,06-0,11 brun sand (urlakningsskikt); 0,11-0,24 ljus brun siltig sand; 0,24- ljus grå sandig silt
44	Hacka	Handplock	0,50	0,50	0,55	Inga fynd	0-0,03 grässväi; 0,03-0,15 matjord; 0,15-0,25 grå sand; 0,25-0,36 ljusbrun sand; 0,36-0,5 gulaktig sand; 0,5- botten, lera
45	Hacka	Handplock	0,50	0,50	0,50	Inga fynd	0-0,03 grässväi; 0,03-0,15 matjord; 0,15-0,25 grå sand; 0,25-0,36 ljusbrun sand; 0,36-0,5 gulaktig sand; 0,5- botten, lera
46	Spade	Handplock	0,50	0,50	0,50	Inga fynd	0-0,03 grästörv; 0,03-0,4 ljusgrå siltig lera; 0,4- grusblandad sand
47	Hacka	Handplock	0,50	0,50	0,55	Mycket vatten i botten. Inga fynd	0-0,05 förna; 0,05-0,27 brun, något smågrusig sand; 0,27-0,5 mörk brun, något rödaktig siltig sand; 0,5- mörk grå sandig silt
48	Hacka	Handplock	0,50	0,50	0,40	Inga fynd	0-0,07 grästörv; 0,07-0,3 brun, något smågrusig sand; 0,3-0,4 mörk brun, något rödaktig siltig sand; 0,4- mörk grå sandig silt
50	Spade	Handplock	0,50	0,50	0,40	Inga fynd	0-0,03 grästörv; 0,03-0,37 gråbrun siltig sand; 0,37- gul sand (botten)

Bilaga 3. Anläggningar

ID	Kontext- typ	Undersöknings- & fyndinsamlings- metod	Längd (m)	Bredd (m)	Djup (m)	Form i plan	Form i profil	Fyllningstyp & färg	Beskrivning & tolkning
4	Stolphål	Hacka, handplock	0,19	0,19	0,06	Rund	Flack		Troligen stenyft, mycket flack med en liten mörkfärgad spets i botten, foto finns
7	Stolphål	Okulär	0,40	0,35		Rund	Gråbrun		Stolphål, grävt genom stolphålet bredvid, ID 8
8	Stolphål	Okulär	0,36	0,24		Oval	Gråbrun		Stolphål, skuret av stolphålet bredvid, ID 7
9	Annan	Okulär	1,20	1,15		Oregelbunden	Gråbrun med inslag av kol och sot		Ingår ev i en större anläggning men som inte går att se pga ej avbanad yta. En hel del kol och sot i anläggningen
10	Stolphål	Okulär	0,20	0,20		Rund	Gråbrun		Litet stolp- eller kapphål. Placerat i den ev hyddans bakkant
11	Annan	Okulär	2,30	1,50	0,15	Oregelbunden	Gråbrun		Ev hydda som hänger ihop med anläggningen, ID9, på andra sidan om lilla stolphålet. Mycket sot och kolrester i botten och i anläggningens ytterkant.
12	Annan	Okulär	0,55	0,25		Oregelbunden	Gråbrun med inslag av kol		Otolkad anläggning som försvinner in i schaktkanten. Finns en hel del kol och sot i anläggningen
28	Stolphål	Hacka, handplock	0,22	0,20	0,07	Rund	Skål	Siltig sand, ljusbrun	Stolphål
29	Stolphål	Okulär	0,15	0,15		Rund	Lera, brun		Tolking enbart baserad på plandok, ej grävd
30	Stolphål	Okulär	0,20	0,16		Rund	Lera, brun		Tolking enbart baserad på plandok, ej grävd
31	Stolphål	Okulär	0,16	0,14		Rund	Lera, brun		Tolking enbart baserad på plandok, ej grävd
32	Stolphål	Hacka, handplock	0,26	0,26	0,10	Rund	Skål	Sand, mörkbrun	Stolphål med sotfläck (ca 5 cm diameter) i ytan.
34	Annan	Okulär	0,80	0,60		Oregelbunden	Matjord, brun		Oregelbunden anläggning, med sotfläckar. urdrag från hård?
38	Annan	Okulär	0,40	0,50		Oregelbunden	Matjord, brunsvart		Ev utkant av hård lite sotig i mitten
39	Stolphål	Hacka, handplock	0,20	0,20		Rund	Sand, brunsvart, sotig.		Ev stolphål. Något sotig i ytan. Går in i schaktkanten.

Bilaga 4. Husgrunder

ID	Kontexttyp	Undersökningsmetod	Längd (m)	Bredd (m)	Djup (m)	Form i plan	Beskrivning & tolkning
51	Husgrund	Okulär	3,5	2,0	0,3	Annan	Ev husgrund. Kan även vara ansamling av sten från intilliggande husgrunder. Något oformlig, lite kvadratisk. Ca 30 cm hög. Helt fylld med stenar, i motsats till de andra två grunderna. Därav tveksamheten.
52	Husgrund	Okulär	4,0	4,0	1,0	Rektangulär	Rester av en husgrund. I det närmaste kvadratisk. En ca 1 meter bred öppning (ingång) i SO.
53	Husgrund	Okulär	4,0	2,0			Rester av en husgrund. Endast stenrad i NO kvar samt antydning till väggar åt SV. Ligger i en sluttning och an mot berg.
54	Husgrund	Okulär	10,0	9,0		Kvadrat	Rester av ev husgrund
55	Husgrund	Okulär	50,0	7,0		Rektangulär	Rester av ev husgrund

Hällristningsinventering Munkedals hamn

Andreas Toreld, Stiftelsen för dokumentation av Bohusläns hällristningar

Bakgrund

Stiftelsen för dokumentation av Bohusläns hällristningar fick i uppdrag att göra en hällristningsinventering i samband med den arkeologiska utredning som Bohusläns museum utförde vid Munkedals hamn i Foss socken, Munkedals kommun. Inom utredningsområdet finns inga tidigare kända hällristningar. De närmaste hällristningarna finns 6-700 m NV respektive V om området (Foss 29:1, 30:1, 348:1, 510 och 516). De består av enbart skålgropar. Närmaste figurristning ligger ca 1500 m V om AU-området och består av ett ensamt skepp. Alla kända hällristningar i Foss socken bildokumenterades av Stiftelsen under 2011-2012 (se websajten hallristning.se). Någon inventering av området runt Munkedals hamn utfördes inte vid det tillfället.

Genomförande

AU-området inventeras av Andreas Toreld under en dag, 26 oktober 2017. Vädret var lämpligt för hällristningsinventering vid tillfället. Efter att det regnat mycket dagen innan sken solen under hela förmiddagen. Under eftermiddagen mulnade det på igen för att avslutas med en regnskur.

Området är relativt stort men består till stor del av redan bebyggda privata tomter där ingen inventering skedde. Terrängen är mycket kuperad från havsnivån vid Gullmarn till bergshöjder på omkring 55 m över havet. De delar av området som ligger under 10 m över havsytan inventerades inte då de ansågs ligga för lågt. Berggrunden utgörs mestadels av olika varianter av gnejs med mindre inslag av granit. Det förekommer en hel del relativt släta hällar som sluttar kraftigt mot SÖ, i riktning mot Gullmarn. Dessa hällar skulle kunna innehålla figurristningar, även om det är ovanligt med så strandnära lägen i brant terräng. Mer typiska lägen för hällristningar, och då särskilt skålgropar, är den flackare terrängen som finns i områdets nordvästra del, i anslutning till befintlig åkermark. Hällar som ansågs lämpliga för hällristningar avsågs med sopkvast och inspekterades okulärt.

Resultat

Inventeringen resulterade i två nyfunna hällristningslokaler (BM2017:17 och BM2017:18) i AU-områdets nordvästra hörn, på en höjd omkring 45 m över havet. De består av skålgropar belägna på ett större åkerimpediment, invid kanten till en närmast lodrät bergskant. Läget är typiskt för skålgropslokaler i Foss socken. Skålgroparna beskrevs och fotograferades både före och efter ikringning med vit krita. Lokalerna mättes in med GPS av Bohusläns museum. Skålgroparna bedöms som fornlämningar. De brukar vanligtvis dateras till bronsålder, eller tiden däromkring.

BM2017:17

Hällristning, bestående av 1 skålgrop, 4 cm diam och 0,5 cm dj. Belägen på plan hällavsats av vittrad gnejs. Orientering: 0,3 m NÖ om 2 m hög bergskant på större impediment, ca 15 m SÖ om grusväg.

BM2017:18

Hällristning, 0,27x0,04 m (NV-SÖ), bestående av 2 skålgropar, 3,5-4,5 cm i diam och 0,3-0,7 cm dj. Belägen på plan hällavsats av vittrad gnejs. Fler skålgropar kan ha funnits. Orientering: 0,3 m NÖ om 1 m hög bergskant på större impediment, 4,4 m SÖ om nyfunna hällristningen BM2017:17 och ca 15 m NV om åkerkant.

Foton:

Fig 1. Hällristningen BM2017:18 före ikrättning. Den större skålgropen syns tydligt. Foto mot SÖ.
Foto Andreas Toreld.

Fig 2. Hällristningen BM2017:18 efter ikrättning. Foto i plan. Foto Andreas Toreld.

Fig 3. Hällristningen BM2017:17 efter ikringning. Foto mot SÖ, med hällristningen BM2017:18 synlig i bakgrunden. Foto Andreas Toreld.

